

ZAJÍMAVÉ LOKALITY LIŠEJNÍKŮ V OBLASTI ORLICKÉHO ZÁHOŘÍ

Josef P. HALDA

Severovýchodní část Orlických hor, chráněná jejich hlavním hřebenem je z lichenologického hlediska velmi zajímavá. Literární údaje z druhé poloviny devatenáctého století dokládají výskyt dnes již na našem území vyhynulých druhů, například provazovky nejdelší (*Usnea longissima*). Tento druh zcela jistě doprovázely další druhy, jak tomu dosud je všude tam, kde se ještě v současnosti vyskytuje (velmi vlhké oblasti s tzv. oceánickým nebo suboceánickým klimatem, např. západní Evropa, Skandinávie apod.). Proto můžeme předpokládat, že ještě na začátku 20. století byly v Orlických horách běžně přítomné druhy důlkatec plicní (*Lobaria pulmonaria*), ledviník sorediosní (*Nephroma parile*) nebo větvičník článkovaný (*Evernia divaricata*). Tyto druhy jsou v současnosti v naší republice téměř vyhynulé. Přesto lze ještě v okolí Orlického Záhoří pozorovat ve větším měřítku vzácnější druhy epifytů, které v takovém množství nenajdeme nikde jinde v západní části pohorí. Nejzachovalejšími lokalitami těchto lišejníků jsou především staré aleje, lemující hlavní silnici od osady Bedřichovka až do Bartošovic. Stáří mnoha stromů přesahuje jistě sto let (vysazovali je jistě ještě němečtí hospodáři) a bohaté druhové spektrum významně přispívá k druhové diversitě lišejníků.

Přímo v centru Orlického Záhoří, nedaleko kostela, na klenech u cesty směrem k pile rostou drobné světle zelené, keříčkovité stélky provazovky (*Usnea hirta*) a také několik druhů mšíniček se stélkou korovitou (nejnápadnější žlutozelená *Lecanora varia*). Malá odbočka rozblácenou cestou za pilou směrem k řece vede k starému stromofadí jasanů a lip. Kmeny hustě porůstá nápadná, sytě zelená terčovka (*Parmelia acetabulum*). Největší vzácností téměř na konci aleje jsou dva druhy stužkovce (*Ramalina fastigiata* a *R. fraxinea*), jejichž šedozelelé, keříčkovité stélky dosahují značných rozměrů. Tato lokalita je v Orlických horách jednou ze dvou zjištěných pro druh *R. fraxinea*.

Na kmenech jasanů a klenů lemujících silnici před odbočkou na Černou Vodu se tu a tam objevují drobné, zelenohnědé, keříčkovité stélky vousatce (*Bryoria fuscescens*) a nápadné, žlutě zbarvené stélky puklérky sosnové (*Vulpicida pinastris*), které je jinak možné vidět v hřebenové části Orlických hor.

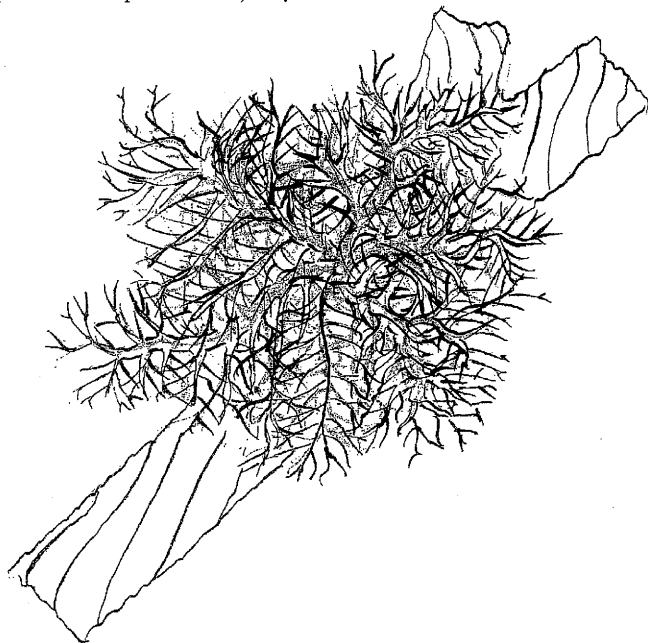
Mezi Černou Vodou a Podlesím jsou aleje bohatým nalezištěm druhu stužkovce (*Ramalina fastigiata*), který zde porůstá jasanů a klenů v neobvyklém množství. Šedozelelé, keříčkovité stélky jsou často nápadné velkými světlými plodnicemi. Dalšími nápadnými lišejníky jsou terčovník odstávaný a t. brvitý (*Physcia adscendens*, *P. tenella*, *Physconia enteroxantha*), větvičník

slívový (*Evernia prunastri*) a korovité, světle zelené stélky s bělavými skvrnami patřící lišejníku děravce bělavé (*Pertusaria albescens*).

Jeden z nejvýznamnějších lišejníků Orlických hor porůstá nenápadný klen u silnice v osadě Podlesí. Šedavá keříčkovitá stélka kolem 20 cm v průměru sestávající z drobných pásků na okrajích s bohatými ciliemi roste asi dva a půl metru nad zemí. Klen je zatím jedinou lokalitou tohoto druhu v Orlických horách. Doprovází jej další epifyty, které již byly zmíněny. Na kmenu kleny naproti přes silnici rostou také provazovky (*Usnea hirta*) a terčovníky (*Physconia enceroxantha*, *P. perisidiosa*), v blízkosti řeky také čárnička psaná (*Graphis scripta*).

Tak vypadala stromořadí v Orlickém Záhoří do loňského roku. Turisty vyhledávaná, romantická, právě pro kouzlo starých klenů, jasanů, jeřábů a lip, za kterými bylo nutné se drkocat starou, děravou silnicí dlouhé kilometry. Letos se už do Záhoří turista dostaneme po nové silnici za chvíli. Velkou část stromů ani lišejníků už ale neuvidí, víc než tři stovky starých mohykánů padlo za obět asfaltovému hadovi.

Přesto v Orlickém Záhoří ještě aleje zbyly – nepromarněte příležitost a běžte se podívat na pěkné lišejníky!

Provazovka *Usnea hirta*.

Kresba: autor

Adresa autora:

RNDr. Josef P. HALDA, PhD., 517 82 Sedloňov 125,

e-mail: halda@dobruska.cz